

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Димитър Стойков

относно дисертационния труд на Едуард Василев Маринов,

докторант на свободна подготовка в Катедра „Международна икономика и политика „ Варненски Свободен Университет „Черноризец Храбър“, на тема: **“Регионална икономическа интеграция в Африка“**

Темата на дисертационния труд безспорно е актуална, многоаспектна и едновременно-сравнително слабо разработена в специализираната литература у нас. Целта на изследването, така както е формулирана от докторанта е от една страна-да се анализира икономическото развитие на регионалните интеграционни общности в Африка, в т.ч. обема, динамиката и структурата на взаимната им търговия, а от друга-да се изследва влиянието на Европейския съюз върху интеграционните процеси на Африканския континент. В съответствие с така формулираната цел са конкретизирани и задачите на изследването. Изследваният период обхваща 2003-2012 г. Интеграционните общности, представляващи за докторанта по-специален интерес са Общността на Сахел-Сахарските държави; Африканската Икономическа Общност, Общият пазар на Централна и Южна Африка, Източноафриканската общност, Икономическата общност на Централноафриканските държави, Икономическата общност на Западноафриканските държави.

В процеса на изследването докторантът се опитва да провери достоверността на две основни хипотези: 1. Че традиционните и нови интеграционни теории не са приложими към интеграционните процеси в Африка и 2. Че влиянието на Европейския съюз върху интеграционните процеси на континента е твърде противоречиво. При разработването на темата са използвани значителен брой първоизточници-общо 133 цитирани заглавия, от които 19 на кирилица, а останалите на латиница. Статистическата информация също е актуална и достатъчно достоверна-цитираните източници са на Световната банка, ОИСР, СТО, Комисията за Африка на ООН, ЕС. Общият обем на разработката е 210 страници, от които 191 страници основен текст и 19 страници приложения. Отделно изложението избилства на примери, таблици и приложения.

Разработката е структурирана прецизно и предлага много добри възможности за самостоятелна работа. Вниманието на докторанта е концентрирано главно върху три групи проблеми: 1. Каква е същността и какви са ефектите на регионалната икономическа интеграция и доколко теориите за икономическата интеграция са приложими за развиващите се страни? 2. Какво е специфичното за Африканската икономическа интеграция и какви са предизвикателствата пред развитието и? и 3. Как влияе Европейският съюз върху интеграционните процеси в Африка и какви са икономическите канали за това влияние?

Като цяло, според мен, докторантът се е справил успешно с поставените задачи. Детайлно са анализирани етапите в развитието на теорията на икономическата интеграция като се започне от статичните ефекти на Винер и се премине към новата-динамична теория на интеграцията. Според докторанта динамичните ефекти понастоящем доминират в сравнение със статичните и те определят икономическото развитие на държавите в средносрочен план.

Оценявам високо един от твърде специфичните изводи в текста, а именно, че *статичните и динамични ефекти на интеграцията, описани в класическата и съвременна теория за регионалната интеграция са характерни за развитите държави, докато в случая с развиващите се страни тази теория е неприложима.*

В Африка към днешна дата съществуват 16 регионални интеграционни общности. Те обаче са твърде различни и с различни перспективи на развитие. Перспективите за икономическата интеграция на Сахел-Сахарските държави /SEN-SAD/ според докторанта не са особено добри,

и причините за това са достатъчно добре анализирани.Общият пазар на страните от Централна и Южна Африка /COMESA/ също не притежава особен потенциал за развитие,най-вече поради значителната разлика в стойностите на БВП на човек от населението. В Източноафриканската Общност /EAC/ според докторанта интеграционните процеси се развиват най-добре и причината за това според него са близките стойности на БВП на човек от населението в отделните държави.Не са добри перспективите и за Икономическата общност на Централноафриканските държави /ECCAS/,както и за държавите от Икономическата общност на Западноафриканските държави /ECOWAS/.Тук също бих подчертал един от важните изводи,произтичащи от анализа-*освен от икономическите показатели регионалната икономическа интеграция в Африка зависи,понякога в определяща степен,от политическата воля на държавите.*Във връзка с това е и следващият не по-малко важен извод-*колкото по-задълбочена е икономическата интеграция,толкова по-високо е нивото на вътрешнорегионалната търговия.*

Що се отнася до спецификата на взаимоотношенията между Европейския съюз и Африканските държави докторантът изрично подчертава няколко характерни особености:1.Това са отношения между развити и развиващи се държави;2.Преференциалните търговски режими които ЕС прилага спрямо тази група държави се изграждат върху два стълба-Общата система от преференции,които по същество са едностранни и Споразуменията за икономическо партньорство с държавите от Африка,Карибския и Тихоокеанския регион /АКТБ/.

Като важен резултат от цялостния анализ бих посочил това,че се потвърждават двете основни хипотези,свързани с приложимостта на класическите и съвременни теории за интеграцията към Африканската икономическа интеграция,както и хипотезата за противоречивостта на отношенията между Европейския съюз и Африканските държави.

На фона на подчертано положителното ми впечатление от разработката бих обърнал внимание и на някои неточности:1.Авторовата дефиниция на интеграцията в по-широк смисъл като премахване на дискриминацията в търговията според мен не е съвсем точна и гравитира към понятието *либерализация на търговията*;2.По-пълната дефиниция на интеграцията също предполага уточнение-далеч не всяка форма на интеграция предвижда единна парична, фискална, социална и икономическа политика,управлявани от наднационални институции.

Споделям констатациите в справката за приносните моменти в дисертационния труд,приложена към автореферата.В заключение смятам ,че Уважаемото Научно жури има достатъчно основания да присъди на докторанта образователната и научна степен ДОКТОР.